

Improvizirana eksplozivna sredstva in bioagensi kot zahtevnejši obliki groženj nacionalno-varnostnemu sistemu

Andrej Osterman, Dragomir Červiz

Povzetek:

Namen prispevka:

Namen prispevka je pojasniti improvizirana eksplozivna sredstva (IES) in kako uporaba teh ogroža vojaške mirovne operacije, zato Nato temu posveča veliko pozornost. IES in bioagensi lahko postanejo tudi zahtevnejši obliki groženj nacionalni varnosti Republike Slovenije. Temeljni namen prispevka je opozoriti na te grožnje, saj bomo na nacionalni ravni uspešno delovali le, če se bomo pravočasno pripravili, zaznali in usklajeno izvedli vse potrebne ukrepe.

Metodologija:

Z uporabo diskriptivne metode so pojasnjena IES in bioagensi kot zahtevnejši obliki groženj mednarodni in nacionalni varnosti.

Ugotovitve:

V mednarodnem varnostnem okolju se grožnja terorizma in posledična možnost uporabe orožij za množično uničevanje poudarjeno povečuje. Republika Slovenija je kot polnopravna članica zveze Nato in Evropske unije enakovredno vključena v procese globalizacije, njena mednarodna prizadevanja pa so med drugim usmerjena tudi v zmanjševanje različnih tveganj za oborožene spopade oziroma napetosti. Jasno je, da spremembe v mednarodnem varnostnem prostoru posredno in neposredno vplivajo na nacionalno varnost Republike Slovenije.

Terorizem vseh vrst in oblik ostaja kljub prizadevanjem mednarodne skupnosti za njegovo odpravo ali vsaj zmanjšanje prednostna varnostna grožnja. Vse večja dostopnost novih tehnologij bo terorističnim skupinam omogočala hitro prilagajanje in izvajanje ofenzivnih presenečenj, usmerjenih proti civilnemu prebivalstvu in vojaškemu osebju. IES in bioagensi sta zahtevni in nikakor nemogoči grožnji nacionalni varnosti Republike Slovenije.

Omejitve/uporabnost raziskave:

Raziskava osvetljuje uporabo IES, kot najpogostejše groženje mednarodnim vojaškim operacijam ter aktivnosti Nata s ciljem zaščite sil ter preprečevanja teh zahtevnejših groženj. Aplikacija različnih možnih pojavnih oblik ter statistični podatki napadov s temi napravami niso bila predmet raziskave, so pa lahko predmet prihodnjih raziskav.

Praktična uporabnost:

IES in bioagensi predstavljajo novejša grožnja in zato se morajo ustrezno pripraviti določeni subjekti nacionalno varnostnega sistema RS.

Izvirnost/pomembnost prispevka:

Prispevek izvirno obravnava pomen IES kot možne sodobnejše grožnje tudi nacionalni varnostni RS. Ugotovitve so namenjene tako raziskovalcem varnostnih in vojaški vprašanj, kot tudi tistim, ki neposredno izvajajo določene preventivne ukrepe.

Ključne besede: improvizirana eksplozivna sredstva, bioagensi, ofenzivna uporaba, varnost

1 UVOD

V mednarodnem varnostnem okolju predstavljata terorizem in širjenje orožij za množično uničevanje prednostno grožnjo. Z vstopom v Nato in Evropsko unijo (EU) je Republika Slovenija (RS) vse bolj vključena tudi v procese globalizacije in svetovne razvojne tokove. Procesi globalizacije oziroma globalne spremembe v mednarodnem varnostnem okolju imajo vse večji vpliv tudi na nacionalno varnost RS. Pri tem mislimo predvsem na pojav različnih negativnih vplivov, ne glede na to, v katerem delu sveta se bodo grožnje, tveganja, spremembe in druge nevarnosti pojavljale. Globalizacija in posledično lažja dostopnost tehnologij in telekomunikacij terorističnim skupinam omogočajo, da bodo te še bolj kot doslej delovale po načelih fleksibilnosti, prilagodljivosti in hitrih ofenzivnih presenečenj.

Vse večje tveganje predstavljajo improvizirana eksplozivna sredstva. Improvizirana eksplozivna sredstva (IES) so »/.../ položena ali izdelana na improviziran način. Obsegajo uničevalne, smrtonosne, škodljive, pirotehnične ali zažigalne kemikalije in so namenjena uničevanju, onesposabljanju, izčrpavanju ali odvrčanju. Med sestavnimi deli so lahko vojaška sredstva, toda običajno so ta sredstva izdelana iz nevojaških sestavnih delov.« (Brinc, D., Derman - Zadravec, T., Furlan, B., Hafner, T., 2006: 142) Nujno je poznavanje nekaterih temeljnih taktik, tehnik in postopkov v zvezi z improviziranimi eksplozivnimi napravami. IES v napačnih rokah in v ofenzivnem smislu so razlog za povečan odstotek poškodb in izgub civilnega prebivalstva ter vojaškega osebja tako znotraj kot zunaj kriznih žarišč.

Povečanemu tveganju ofenzivne uporabe IES se pridružujejo tveganja ofenzivne uporabe bioagensov (bioterorizem). Preventivno oziroma obrambno delovanje v RS mora temeljiti na pravočasni zaznavi in izvajanju vseh potrebnih ukrepov za preprečevanje oziroma odvrnitev teh tveganj oziroma groženj. Nujni strateški prvini sta vsestranskost teles nacionalnega varnostnega sistema in zavedanje vitalne soodvisnosti.

2 REPUBLIKA SLOVENIJA IN HITRE SPREMEMBE MEDNARODNEGA VARNOSTNEGA OKOLJA

Polnopravno članstvo RS v Natu in EU ter hitre integracije v globalizacijske procese neizogibno vplivajo na nacionalno-varnostni sistem RS. V prihodnjem obdobju se bo širitev EU in Nata nadaljevala tudi na širše področje Jugovzhodne Evrope. Glede na sodobne trende bodo vojaške grožnje RS proti njeni ozemeljski celovitosti in suverenosti najverjetneje vse manjše, povečevale pa se bodo grožnje, ki so skupne evro-atlantskemu prostoru, zlasti terorizem in orožja za množično uničevanje. Omenjena tveganja in grožnje niso le posledica članstva RS v Natu in EU, temveč tudi posledica vpliva globalizacije mednarodnega varnostnega okolja in lahko ogrožajo slovenske strateške interese. Slovenska mednarodna prizadevanja so med drugim usmerjena tudi v zmanjševanje različnih nevarnosti, ki bi lahko izzvale oborožene spopade mednarodnih razsežnosti in katerih najverjetnejša predhodnica so lahko tudi različne teroristične aktivnosti. Tudi predsedovanje Slovenije EU ter nekatera naša politična stališča v mednarodni politiki lahko pomenijo povečano varnostno tveganje v smislu mogočih terorističnih aktivnosti na našem ozemlju.

Strateška vizija (Strategic Vision: The Military Challenge, 2004: 2–6) med izvirne razloge za različna ogrožanja varnosti šteje globalizacijo, demografske trende, povečevanja prebivalstva, odvisnost in potrebo po energetskih virih, potrebo in dostopnost do virov hrane, vode in drugih vitalnih surovin, okolijske probleme, klimatske spremembe, dostopnost in nedostopnost tehnologij, odvisnost od sodobne informacijske tehnologije ter kulturne razlike.

Prav zaradi teh dejavnikov se bodo prihodnja krizna žarišča, poleg že obstoječih na severu Afrike, Bližnjem, Srednjem in Daljnem vzhodu, pojavljala tudi na področjih, bogatih z energetskimi viri, surovinami, viri hrane in vode ter na kulturnih in verskih prelomnicah. Zlasti s terorističnim delovanjem se bodo ogrožale transportne in druge poti energetskih ter drugih virov. Nadaljevale se bodo varnostne grožnje in tveganja, ki se pojavljajo v obliki hitro nastajajočih varnostnih kriz ter žarišč, nevarnost terorizma in drugih asimetričnih groženj, ranljivost nestabilnih držav itn. Pridružile se jim bodo tudi grožnje nenadzorovanega širjenja in mogoče uporabe jedrskega orožja ter drugih orožij za množično uničevanje predvsem držav ali skupin, ki želijo globalizacijske procese zaustaviti in si tako pridobiti večjo moč in vpliv.

Spremenjeno mednarodno varnostno okolje oziroma prednostni razlogi, ki ga spreminjajo, bodo od Slovenske vojske (SV) zahtevali hitro prilagajanje, neprekinjeno spreminjanje varnostnih pristopov pri načinu in vrstah delovanja (ofenzivno, defenzivno, stabilizacijsko, podporno itn.). Temeljna cilja vpetosti RS v različne integracije (Nato, EU, Organizacija združenih narodov itn.) sta zaščita in neločljiva povezanost z mednarodnimi varnostnimi strategijami. Članstvo v Natu od nas zahteva in pričakuje zagotavljanje potrebnih vojaških zmogljivosti ter njihovo uporabnost, ki jo RS dosega tudi prek sprejemanja Natovih STANAG-ov (Standardization Agreements – standardizacijski sporazumi).

Grizold (2005: 22–23) ugotavlja: »Mednarodno varnostno okolje je postalo po koncu hladne vojne vse bolj nepredvidljivo in negotovo. Temeljna lastnost tega okolja je kompleksnost ogrožanja varnosti, ki zajema bistvene elemente, kot so povezovanje, prepletanje in medsebojno učinkovanje vojaških in nevojaških groženj varnosti (npr. vojaški in etični konflikti, širjenje orožja za množično uničevanje, organiziran kriminal, terorizem, naravne in druge nesreče, lakota, nalezljive bolezni, onesnaževanje okolja itd.).«

RS je vse bolj vpeta v spremenjen mednarodni varnostni prostor in s svojo politiko aktivno sodeluje pri oblikovanju mednarodne varnostne politike. Ta pristop pozitivno pripomore k razvoju našega gospodarstva ter krepitvi varnosti, po drugi strani pa lahko v negativnem smislu povzroči tudi morebitna ogrožanja, kot so terorizem, kriminal, širjenje različnih nalezljivih bolezni itn. Pozitivni in negativni vplivi zato zahtevajo ustrezno delovanje in prilagajanje našega nacionalno-varnostnega sistema. Kljub prizadevanjem mednarodne skupnosti bo terorizem še naprej ostal glavna in najnevarnejša grožnja. Ogrožal bo varnost ene ali več posameznih držav in tudi mednarodne mirovne sile, ne glede na različne naloge, ki jih opravljajo.

Učinkovito obvladovanje novih groženj varnosti zahteva poleg neprestanega medresorskega sodelovanja na državni ravni tudi veliko stopnjo meddržavnega sodelovanja ne samo med očitnimi zavezniki v Natu in EU, temveč tudi med ZDA, Rusijo, Kitajsko, Pakistanom ter drugimi državami (Grizold, 2005: 25).

Na podlagi izvajanja nalog, ki izhajajo iz 37. Zakona o obrambi, v širšem smislu tudi SV prispeva k mednarodnemu miru, varnosti in stabilnosti ter podpora državnim organom in javnim institucijam pri zagotavljanju varnosti. SV lahko prispeva k mednarodnemu miru, varnosti in stabilnosti, ki obsega podporo diplomaciji, sodelovanje pri vzpostavitvi varnosti in zaupanja, izvajanje določenih nalog na področju nadzora oboroževanja in preprečevanju širjenja orožja za množično uničevanje, sodelovanje v operacijah kriznega odzivanja ter sodelovanje v boju proti mednarodnemu terorizmu ter drugim grožnjam miru.

Pomemben segment terorizma je politično motivirano nasilje, pogosto usmerjeno proti nedolžnemu civilnemu prebivalstvu ali simbolnim tarčam, ki bistveno povečujejo sporočilno moč terorističnih napadov. Rizman (2004) meni: »Pri terorizmu gre za dobro premišljena dejanja, ki so usmerjena k določenemu cilju. Govorimo lahko o zavestni strategiji, ki je usmerjena k usmerjanju pozornosti (strahu) javnosti v »apokaliptične« razmere, ki jih ustvarja, k rekrutiranju v vrste teroristov, k pridobivanju podpore v širši javnosti ter k izzivanju, naj država proti njim uporabi nasilna sredstva (Rizman, 2004: 618).

Gospodarsko slabo razvite in nestabilne države ter avtokratski režimi bodo še naprej omogočali razvoj in organiziranje različnih terorističnih organizacij. Dosegljivost nevarnih snovi, ki se lahko uporabljajo kot sredstva za teroristične napade, jim bo omogočala, da bodo pri načrtovanju in izvajanju akcij še bolj domiselni ter nepredvidljivi. Obstaja realna nevarnost, da bodo teroristične organizacije in skupine zaradi varnostnih kriz v nekaterih državah, ki imajo tudi radiološko, kemično in biološko orožje, tekoča eksploziva ter različne jedrske materiale, pridobili tudi ta sredstva. Zato bo širjenje orožij za množično uničevanje, še posebej v povezavi s problemom varovanja, nadzora in kontrole obstoječih znanih in neznanih zalog teh orožij, ostalo nenehna grožnja tudi v prihodnje.

Prezelj (2006: 28) ugotavlja: »Schmid, ki je eden največjih strokovnjakov na področju proučevanja samega pojava terorizma, je izdelal lastno opredelitev terorizma na podlagi analize 109 opredelitev terorizma. Po njegovem je terorizem strah vzbujajoča metoda ponavljajočega nasilnega delovanja (pol)prikritih posamičnih skupinskih ali državnih akterjev iz specifičnih (idiosinkratičnih), kriminalnih in političnih razlogov, pri čemer neposredne tarče nasilja niso glavne tarče, ampak navadno naključne (priložnostne) ali selekcionirane (simbolične) tarče iz ciljne populacije in služijo kot generatorji sporočanja.«

Visoke tehnologije in nevarnost dvojne uporabe dajejo značilne prednosti terorizmu oziroma njegovim aktivnim celicam. Njihova nepredvidljivost se povečuje, za novodobne cilje izbirajo mehke tarče. Prefinjeni transportni in komunikacijski sistemi njihovo moč dodatno poudarjajo. Vedno večje ekonomske razlike in neustavljiv trend povečevanja globalne revščine delovanje terorizma podpirajo oziroma ga vzdržujejo. Problem revščine se vse bolj poudarja. Tako je tudi na srečanju 27 članic EU in 33 držav Latinske Amerike v Limi (Peru, 2008) bila revščina osrednja vsebina.

V tako preobčutljivem globalnem prostoru ofenzivno uporabo IES in bioagensov upravičeno pričakujemo. To pomeni, da morajo grožnje z njihovo uporabo postati zahtevnejše. Varnostne strategije kot živi dokumenti se morajo še hitreje in učinkoviteje prilagajati, celostno razmišljanje pa postaja vitalna strateška prednost.

3 IMPROVIZIRANA EKSPLOZIVNA SREDSTVA (IES)

Zaradi IES se v vojaških operacijah po vsem svetu viša odstotek poškodb in izgub. Razumevanje temeljnih načel organizacije in izvajanja združenega delovanja proti IES je obvezno in del doktrinarnih dokumentov (Joint Operational Guideline for Counter Improvised Explosive Devices Activities, Version 2, 2007, Allied Doctrine for Joint Improvised Explosive Devices (C-IED) Operations – Study Draft 3, 2008). Večina napadov na vojaško osebje je izvedena z lahko pehotno oborožitvijo (avtomatske puške in protiklepna sredstva). IES so nevarnejša, saj njihovo specifično delovanje povzroča poškodbe in izgube, zaščita pred IES pa je omejena. Večina IES je izdelana iz različnih eksplozivnih sredstev, oblikovanih za sprožitve v natančno določenem trenutku in kraju.

Napadi z IES se pogosto izvajajo na izbranih kritičnih infrastrukturah, ki jih za svoje premike uporablja oborožena sila. Napadi z IES na stacionirano silo so organizacijsko zahtevnejši, faktor presenečenja je manjši, potrebna količina IES pa predvidoma večja. Posebej občutljivi so napadi samomorilcev, saj v stacionarnih objektih pričakujemo več osebja na napadenem prostoru.

IES je: »/.../ sredstvo, ki je položeno ali izdelano na improviziran način. Vključuje uničevalne, smrtonosne, škodljive, pirotehnične ali zažigalne kemikalije in je namenjeno uničevanju, onesposabljanju, izčrpavanju ali odvrčanju. Med sestavnimi deli so lahko vojaška sredstva, toda običajno so ta sredstva izdelana iz nevojaških sestavnih delov.« (Brinc, D., Derman - Zadavec, T., Furlan, B., Hafner, T., 2006: 142) Citirane lastnosti IES utemeljujejo težko prepoznavnost, s tem boljše možnosti za prikrijte in večji učinek presenečenja, s čimer se lahko doseže časovno različne zastoje v načrtovanem izvajanju delovanj.

IES delimo na pet temeljnih vrst: radijsko vodena, žična, pasti, časovna in napadi samomorilcev.

V skupino radijsko vodenih spadajo IES, ki se sprožijo s pomočjo različnih elektronskih naprav. Za sprožitev se lahko uporabljajo deli naprav (oddajnik in sprejemnik), kot so brezžični zvonci, alarmi motornih vozil, naprave za daljinsko odpiranje vrat na objektih ali vozilih, prenosne radijske naprave ali celo igrače. Prednost uporabe te vrste IES je v tem, da jih je mogoče zelo hitro in enostavno postaviti, fizične povezave med oddajnikom, sprejemnikom in eksplozivnim telesom pa ni. Ta skupina IES omogoča natančen čas aktiviranja in je posebej primerna za napade na civilno prebivalstvo, ki nima ustaljenega vzorca gibanja, kot je to sicer v glavnem značilno za premike vojaških oseb. V praksi je 50 % vseh IES radijsko sproženih.

Žična IES se sprožijo z žico. Gre za starejšo obliko sproženja IES. Slaba stran uporabe te skupine IES je vidna povezava z osebo, ki bo IES sprožila. V praksi so žična IES še vedno zanimiva, v primerjavi s skupino radijsko vodenih IES so relativno poceni, se hitro in enostavno izdelajo in so zanesljiva. Uporabljajo se takrat, ko radijsko sproženje ni učinkovito ali ga ni. Oseba, ki sproži, se nahaja 150–300 metrov stran od IES. Povečana uporaba skupine žičnih IES se pričakuje, ko se izvajajo elektronski protiukrepi.

Tretja skupina IES so pasti, za katere je značilno, da so zelo natančne in se enostavno položijo predvsem na mestih oziroma območju, kjer so predvideni premiki zelo pogosti. Sprožijo se lahko s pritiskom, potegom ali odpustom, kar je odvisno od vrste vgrajenega vžigalnika.

V četrto skupino spadajo IES, v katere se med eksploziv in vžigalnik vgradijo različni časovni mehanizmi. Uporabljajo se razni predmeti, kot so analogne in digitalne ure, časovni vžigalniki ali različne kemične spojine. Mehanske naprave s časovnim zamikom aktiviranja se običajno uporabljajo za sproženje pri posrednih napadih na baze ali objekte. Napadi se navadno izvajajo z raketami, ki so izstreljene z uporabo časovnih mehanizmov zaradi zaščite oseb, ki so jih postavile.

Peta skupina so napadi samomorilcev, ki nosijo IES na sebi in ga lahko sprožijo kadarkoli.

Načrt boja proti IES je v Natu sestavljen iz šestih temeljnih aktivnosti: kako predvideti nasprotnikove aktivnosti, mu preprečiti izvedbo načrtov, odkriti IES, nevtralizirati postavljena IES, se zaščititi pred učinki detonacij in izkoristiti dogodke IES.

4 BIOAGENSI

Nenehen znanstveni razvoj omogoča razne prednosti, pa tudi možnost dvojne uporabe. Ofenzivna uporaba bioagensov (bioterorizem) ni nova, vendar so scenariji ponovne uporabe vse verjetnejši. Napad z biološkim orožjem lahko navidezno prevzame lastnosti naravnih izbruhov bolezni. V takem primeru bi bila prepoznavna napada oziroma razlikovanje med naravnim in namerno povzročenim izbruhom bolezni zelo otežena. Težavno je tudi, če se vse razsežnosti posledic uporabe biološkega orožja pokažejo šele v nekaj dneh ali tednih oziroma jih je v zgodnjih fazah napada težko ali celo nemogoče ugotoviti.

Milovac (2001) ugotavlja: »Nezadržen vsestranski tehnološki razvoj s poudarkom na biotehnologiji dolgoročno omogoča tudi številne, danes še nepričakovane spremembe, ki bodo odločilno vplivale na naravo vojskovanja. Biološka orožja pa bodo v tej luči zagotovo tisto področje, kjer bo dosežke omenjenih tehnologij najhitreje mogoče tudi zlorabiti. Dodaten razlog za zaskrbljenost predstavlja tudi možnost uporabe biološkega orožja kot sredstva za doseganje težko predvidljivih in še težje razumljivih ideoloških in verskih ciljev različnih terorističnih skupin.«

Podbregar in Ivanuša (2007: 29) ugotavljata: »Zdravje ljudi in živali je danes boljše kot kdaj koli. Dobro smo se naučili upravljanja z zdravjem, upravljanje z boleznijo pa je postala zanemarljiva veščina, potisnjena v nevarno zakulisje. Veterinarska stroka je leta 2006 na najvišji ravni jasno opozorila, da obstaja realna možnost ponovne uporabe bioagensov v ofenzivne namene. Dojemanje take grožnje na državnih ravneh različnih držav pa se razlikuje od skrajno pesimističnega do popolnoma nepomembnega.«

Podbregar in Ivanuša (2007a: 34) dodajata: »Razvoj visokih tehnologij prehaja nacionalne meje, ki so vse poroznejše in ranljivejše, svet je vse manjši. Sproženje namernega izbruha bolezni, masovne žrtve in splošna destrukcija so scenariji, ki dosegajo kritično raven oziroma se nemoteno in eksponentno povečujejo. Ni več vprašanje, ali lahko en sam posameznik ali skupina ekstremistov uporabi biološko, kemično ali primitivno izdelano jedrsko orožje. Filozofija enkratnega tovrstnega uspešnega napada je preprosta, zgodili se bodo naslednji, množične žrtve pa so njeno logično nadaljevanje. Orožja za množično uničevanje so že v novih, napačnih rokah, kar mednarodno skupnost oziroma mednarodni varnostni sistem postavlja v relativno kritično območje. Ni več uganka, da sta biološko in kemično orožje »orožji prihodnosti« in da bosta v kombinaciji z radiološkim in jedrskim orožjem najpogosteje uporabljeni v zgodnjih fazah konflikta z namenom destabilizacije in povzročitve zloma varnostnega sistema ter logistične baze.«

Nato se nevarnosti orožij za množično uničevanje (s poudarkom na možnosti ofenzivne uporabe bioagensov) zaveda in jasno poudarja zaščito sile. Uspešno delovanje nacionalno-varnostnega sistema v primeru pojava bioterorizma je mogoče le, če imamo pravočasne obveščevalne podatke (Medical Intelligence) in da pravočasno ugotovimo, ali gre za naravni izbruh bolezni oziroma za načrtovan teroristični napad z bioagensi. Prenos teh sredstev v Slovenijo je lahko zelo enostaven, saj gre za majhne količine, ki pa lahko imajo zelo velike negativne učinke na prebivalstvo. Pri izvajanju protiukrepov morajo usklajeno delovati vsi potrebni državni organi, zlasti Policija, Slovenska vojska, Civilna zaščita, Carina, Ministrstvo za zdravje, Veterinarska uprava RS in druga vrhunsko usposobljena telesa, ki morajo imeti vso potrebno opremo za ravnanje v takem primeru.

5 ZAŠČITA VOJAŠKE SILE (ZMOGLJIVOSTI)

Znotraj Nata postaja vse bolj pomembno področje zaščite sile. SV zagotavlja za lastne potrebe in za potrebe zavezništva zmogljivosti oziroma vso potrebno opremo za opazovanje, izvidovanje in nadzor ter alarmiranje. Te vojaške zmogljivosti omogočajo tudi pravočasno odkrivanje orožja za množično uničevanje. S tem se lahko omogoči visoka stopnja zaščite sile pred kemičnimi, biološkimi, radiološkimi, jedrskimi grožnjami ter tekočimi eksplozivi. Poleg ustrezne opremljenosti in usposobljenosti kadra temelji povezljivost v zavezništvu tudi na skupno sprejetih Natovih STANDARD-ih. Pri tem omenjamo le najpomembnejšega, to je Združena zavezniška publikacija o zaščiti sile (Force Protection AJP 3.14.). V tem dokumentu so določena temeljna izhodišča in postopki izvajanja zaščite sile, s čimer se vzpostavlja interoperabilnost znotraj zavezništva.

Logistika MORS priskrbi opremo z načrtovanim in preglednim določanjem prednosti pri nabavi ter s celovitim financiranjem programov opremljanja ter posodabljanja, ki sledi tehnološkim zahtevam sodobnega bojevanja. Tako se zagotavlja tudi oprema, ki se lahko uporabi za boj proti terorizmu (rentgeni, specialni senzorji za detekcijo različnih bioloških in radioloških agensov, stacionarni in mobilni laboratoriji itn.).

Zaščita lastne sile je najpomembnejša naloga vsakega poveljnika. Če izhaja iz temeljne filozofije oborožene sile, hkrati pa je zakonsko določeno, kaj pomeni izredno oz. vojno stanje, je povsem razumljivo, da je treba zaščito sil izvajati v celoti in ves čas.

Članica Nata ni le SV, temveč vsa Republika Slovenija, zato morajo pri tem sodelovati tudi drugi državni organi.

6 RAZPRAVA IN SKLEP

Nenehne spremembe v mednarodno varnostnem okolju po eni strani zmanjšujejo napetosti, po drugi pa jih povečujejo. Prav te spremembe povzročajo pojav novih oblik terorizma, kot sta uporaba IES in bioagensov v teroristične namene. Od nacionalno-varnostnega sistema RS ter njegovih teles pa je odvisno, da se na te spremembe in nove teroristične grožnje pravočasno pripravijo ter ustrezno ukrepajo v danem trenutku, če je treba. Obvladovanje zahtevnejših groženj je večplastno, saj vključuje različne državne organe in področja.

Sprejeti državni ukrepi so pri obvladovanju kompleksnih groženj varnosti lahko uspešni samo, če so celoviti in vsestranski, kar pomeni, da gre za večdimenzionalno oziroma večplastno dejavnost, ki zajema različne dejavnosti, kot so npr. ekonomske, obveščevalne, vojaške, diplomatske, transportne, pravosodne, policijske in druge, ki želijo ne le odpraviti posledic sodobnega ogrožanja varnosti, ampak tudi odpraviti vzroke nastanka samega ogrožanja (Grizold, 2005: 24).

Če izhajamo iz Resolucije o strategiji nacionalne varnosti Republike Slovenije, ustave, zakonov in drugih podzakonskih aktov, ki urejajo delovanja našega nacionalno-varnostnega sistema, lahko ugotovimo, da imamo v RS sodobno organiziran nacionalno-varnostni sistem. Še posebej pomembno vlogo ima Vlada RS s svojim Svetom za Nacionalno varnost (SNAV).

Prezelj (2005: 290) ugotavlja: »Vlada kot najvišji organ izvršilne oblasti in državne uprave lahko za izpolnjevanje svojih nalog ustanavlja delovna telesa, delovne skupine in svete vlade.

Za podporo kriznemu delovanju vlade pa je še posebej pomemben Svet za nacionalno varnost«.

Slovenski nacionalno-varnostni sistem, zlasti pa podsistem notranje varnosti in obrambni podsistem z vključevanjem podsistema varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami morajo izvajati priprave tudi za delovanje v primeru IES ali bioterorizma. Nato je zato sprejel kar nekaj strateških dokumentov. Ker je Slovenija članica zavezništva, mora tudi sama prispevati k temu. Zavedati se moramo, da mogoč pojav bioterorizma in uporaba IES v teroristične namene niso le hipotetične nevarnosti, temveč realne grožnje, ki se lahko uresničijo v vsakem trenutku. Presoja, da je verjetnost realizacije tega v Sloveniji zgolj minimalna, je lahko v danem trenutku usodna.

Pri preprečevanju zahtevnejših oblik groženj, kot so IES in bioagensi, če se jih uporabi v teroristične namene, ima nacionalno-varnostni sistem RS pomembno vlogo. Uspešno se bomo lahko zoperstavili tem sodobnim grožnjam le, če bomo to pravočasno zaznali in izvedli vse potrebne ukrepe, da jih odvrnemo. Pri tem morajo usklajeno delovati vsa telesa nacionalno-varnostnega sistema RS: pravno, politično, gospodarsko, socialno-zdravstveno, informacijsko, razvojno-tehnološko in izobraževalno ter tudi varnostna kultura.

Pravočasna zaznava ter izvajanje ukrepov še ne pomenita, da smo lahko uspešni, saj je temeljni predpogoj za uspeh predhodno dosežena homogenost v strateških pristopih vseh vključenih teles. Na temelju te homogenosti moramo poenotiti opremo, izobraževanje ter usposabljanje. V nadaljevanju sledi izvajanje skupnih usposabljanj oziroma vaj, pri katerih sodelujejo različni državni organi in lokalne skupnosti. Ko bo prišlo do uporabe IES ali bioagensov v teroristične namene na območju RS, ne bo dovolj časa za razmišljanje. Ukrepati bo treba takoj, saj je vsaka minuta zelo dragocena. Le pravočasni, usklajeni in učinkoviti ukrepi zmanjšujejo posledice.

7 LITERATURA

- Brinc, D., Derman - Zadavec T., Furlan, B., Hafner, T. (2006). Angleško-slovenski vojaški terminološki slovar. Poveljstvo za doktrino, razvoj, izobraževanje in usposabljanje. Schwarz, Ljubljana.
- Grizold, A. (2005). Slovenija v spremenjenem varnostnem okolju. Ljubljana, Fakulteta za družbene vede.
- Grizold, A. (1999). Evropska varnost. Ljubljana, Fakulteta za družbene vede.
- Milovac, B. (2001). Nezadržen razvoj biološkega orožja, Revija Obramba, letn. 8, št. 1, Ljubljana.
- Podbregar, I., Ivanuša, T. (2007). The threat of pandemic is real if not inevitable – who will protect the security/armed forces in the case of pandemic. In: TIEMS World Conference, Trogir. Conference proceedings, p.p. 29–36.
- Podbregar, I., Ivanuša, T. (2007a). Proliferacija orožij za množično uničevanje – JRKB/E: novodobni izzivi varnostnim silam v boju proti terorizmu. *Bilten Slovenske vojske*, vol. 9, št. 2. Ljubljana, MORS.
- Prezelj, I. (2005). Nacionalni sistem kriznega menedžmenta. Ljubljana, Fakulteta za družbene vede.
- Prezelj, I. (2006). Teroristično ogrožanje nacionalne in mednarodne varnosti, *Varstvoslovje*, letn. 8, št. 1, str. 18–30.

- Rizman, P. (2004). Terorizem v dobi globalizacije, Teorija in praksa, letn. 41, št. 3–4, str. 616–633, Ljubljana.
- Resolucija o strategiji nacionalne varnosti Republike Slovenije (ReSNV) – Uradni list RS, št. 56/2001.
- Zakon o Vladi RS (ZVRS-UPB1) – Uradni list RS, št. 24/2005.
- Zakon o obrambi (ZObr-UPB1) – Uradni list RS, št. 103/2004.
- NATO Standardization Agency. (2004). Strategic Vision: The Military Challenge, Nato Bi-sec document, Brussels, Norfolk.
- NATO Standardization Agency. (2007). Allied joint doctrine for force protection, AJP-3.14. NSA, Brussels.
- Joint Operational Guideline for Counter Improvised Explosive Devices Activities, Version 2, 2007. Allied Doctrine for Joint Improvised Explosive Devices (C-IED) Operations – Study Draft 3, 2008).